

Komuna Progër

Plani Lokal i Veprimit në Mjedis

Komuna Progër

Progër Commune

Local Environmental Action Plan

QENDRA RAJONALE E MJEDISIT
Shqipëri

GLOBAL
ENVIRONMENT
FACILITY

Plani Lokal i Veprimit në Mjedis

Komuna Progër

Komuna Progër

Ky dokument është përgatitur në kuadër të projektit:
**“Menaxhimi i Integruar
i Ekosistemit të Basenit të Prespës”**

This document is prepared in the frame of the project:
**“Integrated Ecosystem
Management in the Prespa Lakes Basin”**

GLOBAL
ENVIRONMENT
FACILITY

me mbështetjen e:
Qendra Rajonale e Mjedisit - Shqipëri
<http://albania.rec.org>

with the support of:
The Regional Environmental Center - Albania
<http://albania.rec.org>

Në bashkëpunim të ngushtë me:
Komuna Progër

In close cooperation with:
Proger Commune

me kontributin e:

with the contribution of:

Ekspertëve vendorë:
Aurel Beqo, Dhimitra Melonashi, Nardi Hoxha,
Nevruz Shkëmbi, Remzi Xhinaku, Shyqyr Çollaku.

Local experts:
Aurel Beqo, Dhimitra Melonashi, Nardi Hoxha,
Nevruz Shkëmbi, Remzi Xhinaku, Shyqyr Çollaku.

Kordinatorit vendor për PLVM:
Gjergji Tanka

Local coordinator for LEAP:
Gjergji Tanka

Ekspertëve kombëtarë:
Ferdinand Bego, Lirim Selfo,
Spase Shumka, Thimaq Lako.

National experts:
Ferdinand Bego, Lirim Selfo,
Spase Shumka, Thimaq Lako.

Stafit të projektit pranë PNUD Shqipëri:
Ardid Konomi, Eno Dodbiba, Violeta Zuna.

UNDP Albania project staff:
Ardid Konomi, Eno Dodbiba, Violeta Zuna.

Stafit të REC Shqipëri, veçanërisht:
Mihallaq Ll. Qirjo, Eduart Cani dhe Alken Myftiu.

REC Albania staff, especially:
Mihallaq Ll. Qirjo, Eduart Cani dhe Alken Myftiu.

PËRMBAJTJA

VIZIONI	7
VLERËSIMI I GJENDJES AKTUALE NË KOMUNË	9
1.1 Përshkrim i përgjithshëm	9
Popullsia	
1.2 Vlerësim i burimeve natyrore	11
1.2.1 Rezervat ujore	
1.2.2 Pyjet	
1.2.3 Burimet natyrore dhe larmia biologjike	
1.3 Aktivitetet njerëzore	14
1.3.1 Urbanizimi dhe infrastruktura	
1.3.2 Zhvillimi rural	
1.3.2.1 Shërbimet	
1.3.3 Të ardhurat dhe biznesi	
1.3.4 Bujqësia	
1.3.5 Blegtoria	
1.3.6 Erozioni	
1.3.7 Shëndeti i popullatës	
1.3.8 Zhvillimi i turizmit dhe edukimi qytetar	
2. IDENTIFIKIMI I PROBLEMEVE	19
3. PLANI I VEPRIMEVE	25
Local Environmental Action Plan	
English version	35

VIZIONI

Komuna Progër, me një mjedis natyror të pasur e të larmishëm, me sipërfaqe të gjera të tokës bujqësore, sipërfaqe ujore të qeta dhe të rrjedhshme, me një peizazh të bukur, me një relief të valëzuar të ndërthurur harmonikisht mes tyre, fusha kodra, mali me veshje të pasur bimore në sajë të marrëdhënieve të qëndrueshme komunitet - mjedis do të zhvillojë ekonominë, kulturën, një infrastrukturë funksionale duke siguruar një standard jetese në rritje të vazhdueshme.

1

VLERËSIMI I GJENDJES AKTUALE NË KOMUNË

1.1 Përshkrim i përgjithshëm

Komuna Progër ndodhet në juglindje të Shqipërisë, në pjesën veriore të fushëgropës së Devollit. Ajo kufizohet në veri me komunën e Pojanit, në jug me komunën Qendër Bilisht, në lindje me Greqinë dhe në perëndim me komunën Hoçisht.

Komuna Progër përbëhet nga 8 fshatra: Progër, Vranisht, Cangonj, Mançurisht, Pilur, Shuëc, Rakickë dhe Bickë. Nga keta, ne zone malore jane fshatrat Rakicke, Shuëc dhe Bicke. Relievi i zonës ku shtrihet komuna karakterizohet nga reliev fushor, kodrinor dhe malor.

Në territorin e komunës shtrihet një pjesë e Liqenit të Prespës së Vogël dhe kalon rrjedha e lumit Devoll. Gjithashtu ka burime të shumta të ujërave të ëmbla.

Sistemi uhor i Prespës së Vogël është sa i ndjeshëm, aq edhe kompleks, ndaj dhe koordinimi dhe administrimi i integruar i tij ka qënë një nga objektivat kryesore të Parkut Prespa që prej krijimit te tij. Sipas Planit Strategjik të Veprimit për Ruajtjen dhe Zhvillimin e Qëndrueshëm të Parkut Prespa, i cili shtron qellimet e bashke miratuara te kooperimit trepalesh në Prespe, është nevoja të mbyllen boshlleqet në njohjen e veçorive kryesore të sistemit dhe në proceset drejtuese si çeshtje prioriteti, ndërsa ndërhyrje të rëndesishme dhe të pafavoreshme mjedisore të shkuara ose praktika aktuale duhet të restaurohen sa më shumë që të jetë e mundur ose të ndryshohen. Devijimi i Lumit Devoll në Liqenin e Prespës së Vogël, nëpërmjet të cilit pellgu i basenit të Prespës u zmadhua artificialisht, ka qënë një ndërhyrje e tillë, me ndikime të dukshme të pafavoreshme që kurrë nuk janë vlerësuar plotësisht. Nevojat për ujitjen e fushës së Korçës, për të cilën u zbatua devijimi në vendin e mësipërm, nuk kanë qënë vlerësuar në mënyrë të drejtë dhe në aspektin teknik.

Sipërfaqja e tokës është e ndarë në 5 zona nga kategoria e tretë deri tek e shtata të ndara si më poshtë:

- Kategoria e tretë 304 ha
- Kategoria e katërt 782 ha
- Kategoria e pestë 206 ha
- Kategoria e gjashtë 395 ha
- Kategoria e shtatë 62 ha

Popullsia

Komuna Progër ka një popullsi të përgjithshme prej 6060 banorë. Moshë mesatare e popullsisë është 46 vjet dhe e ndarë sipas fshatrave është si më poshtë:

Fshati	Nr. i banorëve
Progër	1005
Mancurisht	780
Cangonj	1319
Pilur	915
Vranisht	1425
Bickë	171
Rakickë	235
Shuec	210

Në periudhën e tranzicionit ka patur lëvizje demografike, emigracioni për jashtë shtetit, lëvizjet e popullsisë brenda vendit, etj.

Ndërkohë që migrimi është i stabilizuar vitet e fundit dhe numri i familjeve që vijnë dhe largohen është 3-4 në vit.

1.2 Vlerësim i burimeve natyrore

1.2.1 Rezervat ujore

Në rezervat ujore të Komunës Progër mund të përmendim: burimet e Mançurishtit, (izvoret), burimet e Progrit, lumin Vranisht, pjesën e liqenit të Prespës të Vogël në afërsi të fshatrave Zagradec dhe Shuec, si dhe një segment i lumit Devoll që kalon në territoret e Komunës Progër. Gjendja mjedisore, mënyra e administrimit dhe përdorimit të këtyre rezervave ujore është tejet e përkeqësuar, sidomos pas vitit 1976, kur një pjesë e rrjedhjes së Lumit Devoll u devijua në basenin e Liqenit të Prespës së Vogël. Si pasojë e kësaj ndërhyrjeje dhe e mungesës së zgjidhjeve teknike, sasisa e depozitimeve në liqen tashmë paraqitet në nivele katastrofike. Pjesa e hapur e ujërave liqenore është tejet e reduktuar dhe vegjetacioni me dominim të kallamishteve tashmë e ka pushtuar atë. Në një situatë të tillë çënimet ndeshen edhe ndër elementët e florës dhe faunës native.

Vlerësimet e mëparëshme të vëllimit të sedimenteve të depozituara në Prespën e Vogël (për shkak të devijimit të lumit Devoll) ishin 1.2 milion m³.

Megjithatë, analiza e rrjedhjes së ngurtë në studimin prezent vlerëson volumnin e devijuar në Liqen në 19% të rrjedhjes totale vjetore të lumit dhe normën e rrjedhjes së ngurte të lumit Devoll në 1694 t/km²/vit, që rrit volumnin e sedimenteve të depozituara në 1.98 milion m³ për një periudhë 25-vjecare të devijimit. Kjo vlerë përfshin gjithashtu sedimentet e depozituara në kanal midis pikës së devijimit dhe Liqenit.

Ky depozim masiv i sedimenteve ka provokuar një ndikim të qënësishëm në karakterin, cilësitë mjedisore dhe funksionimin e habitateve, nga një liqen i cekët në një moçalishte të dominuar nga shtrirja emergjente e vegjitacionit. Devijimi i Devollit ka përshpejtuar kështu efektin e stazhit natyral (mbushjen) të shquar në Liqen për disa qindra vjet ose më shumë.

Menaxhimi i ujërave nuk është i organizuar në nivel komune, por kryhet në nivel qarku. Sidoqoftë gjendja e menaxhimit të tyre lë për të dëshiruar. Duke veçuar dy zona që kanë statusin e zonave të mbrojtura, mund të themi se menaxhimi është i kënaqshëm për Rezervatin e Cangonjit dhe problematik për pjesën që gjeografikisht i përket teritorit të komunës sonë dhe është tërësi e Parkut Kombëtar Prespa.

Peshkimi si aktivitet, krahasuar me vite më parë edhe pse vijon që të ushtrohet, për shkaqe të përshkruara më sipër të situas në Liqen tashmë përbën një sektor ekonomik me peshë të vogël në Komunë. Aktualisht nuk ka ndonjë nismë për zhvillim akuakulture në zonë. Një trajtim i integruar i sistemit ujqor Prespë e Madhe Prespë e Vogël do të përfshinte në skemën e ripopullizimit me krap autokton edhe të këtij trupi ujqor.

1.2.2 Pyjet

Në komunën Progër, sipërfaqja më e madhe pyjore ndodhet në pjesën perëndimore të Malit të Moravës, si dhe në pjesën lindore në Malin e Ivanit. Sipërfaqja që zënë pyjet është 750 ha ose 25% të sipërfaqes totale të territorit të komunës. Prerja pa kriter, mbikullotja dhe zjarret e herëpashershme në vitet e fundit ka bërë që shpyllëzimi të mbetet një nga problemet kryesore që shqetëson komunitetin.

Në Komunën Progër, llojet e pishës, bredhit, dëllinjave të ndryshme gjenden kryesisht në pjesën e vargmalit të Moravës. Llojet e pishës kanë ndikim të drejtpërdrejtë në cilësinë e ajrit si dru i lartë. Specifike për komunën Progër janë gështenja e butë, e kultivuar në fshatin Vranisht, akacia që është një bimë e introduktuar dhe me areal relativisht të vogël, si dhe bushi dhe llojet e dushqeve (*Quercus petraea*, *Quercus cerris*, *Quercus pubescens* etc) në anën e malit të Ivanit> Disa lloje drunorë kanë mundësi të mëdha për tu destinuar për prodhime të ndryshme artistike, si, siç është bushi (*Bucsus semprevirensis*). Ndër bimët e ulëta mund të përmendim lloje të mikroflorës akuatike, lloje likenesh, myshqesh dhe fiernash, ku përmendet prania e shpeshtë e fiershqipes. Ka tendenca pozitive të trajtimit, menaxhimit dhe ruajtjes të tyre.

1.2.3 Burimet natyrore dhe larmia biologjike

Në territorin e komunës të Progrit ndodhen dy zona që kanë statusin e Zonës së Mbrojtur: Rezervati Natyror i Cangonjit dhe një pjesë e Parkut Kombëtar të Prespës, por në qoftë se për të parin ky status është i vërtetë dhe funksionon zbatimi i tij, për pjesën e Parkut të Prespës shumë pak është punuar për zbatimin në praktikë të këtij statusi.

Ligatinat e Prespës dhe Devollit përfaqësohen kryesisht nga sipërfaqet e hapura ujore, kallamishtet, ujra rrjedhëse, tranzitore dhe kullotat e lagura. Kullotat e lagura janë pjesë të hapura të liqenit (pa kallamishte) që janë nën ujë kryesisht gjatë pranverës dhe verës. Ato ofrojnë mjedise për riprodhimin e peshqëve dhe amfibëve, vende për ushqimin e mjaft shpendëve ujorë dhe burime shumë të rëndësishme për banorët vendas.

Liqeni i Prespës së Vogël edhe përtej cënimeve mjedisore vijon të jetë strehë ellojeve të rëndësishëm faunistikë ujorë si: mrena (*Barbus prespensis*), lloj i përfshirë në Aneksin II të Direktivës 92/43/EEC dhe në Aneksin V të Direktivës 92/43/EEC, cirona e vogël (*Alburnoides bipunctatus prespensis*), lloj i përfshirë në Aneksin II të Direktivës 92/43/EEC, cironka (*Calcalburnus belvica*) etj.

Kurse llojet: *Paraphoxinus epiroticus* lloj i përfshirë në Aneksin II të Direktivës 92/43/EEC dhe *Rutilus prespensis* lloj i përfshirë në Aneksin II të Direktivës 92/43/EEC janë endemike të gadishullit ballkanik, dhe në bazë të të dhënave për pjesën Greke të Prespës janë taksonë të pranishëm në këtë ekosistem.

Vlen të theksohet se alternimet mjedisore kanë sjellë krijimin e kushteve për zhvillimin e llojeve aliene si tinka (*Tinca tinca*), peshku i artë (*Lepomis gibbosus*) që tashmë ka marë vlerat e një lloji invaziv, karasi (*Carassius auratus*) etj.

Liqeni i Prespës së Vogël dhe pjesë të veçanta të shtratit lumor të Devollit janë habitate interesane për gjitarin lundërza (*Lutra lutra*), një element faunistik me mjaft vlera për tu marrë në konsideratë mbrojtjeje.

Në territorin e komunës Progër gjenden, por janë në pakësim e sipër, fazani, derri i egër, thëllëza, pëllumbi i egër, etj. Ekzistojnë shpendë të zakonshëm si mëllenja, zgarbulli, bilbili, qukapiku, turtulli shtegtar, pupa, skifteri dhe shtegtarë të tjerë si lejleku, dallëndyshja etj. Në lumin e Devollit gjenden disa lloje peshqish, gaforre, ngjala dhe, në afërsi të tij, pata dhe rosa të egra, lundërza, etj. Në pyjet në territorin e komunës gjenden ariu, ujku, dhelpra, kunadhja, sorkadhja si dhe zvarranikë të tokës, si hardhuca dhe zhapiku i gjelbër, nepërka e malit, etj.

Disa nga këto gjallesa janë të përfshira në listën e llojeve të rrezikuar, ku mund të përmendim fazanin, derrin e egër, sorkadhen, që kryesisht rriten në malin e Moravës dhe në Rezervatin e Cangonjit. Gjithashtu, disa lloje peshqish të liqenit të Prespës së Vogël janë të rrezikuar si pasojë e procesit të kënetëzimit të liqenit.

Zona është e pasur në resurse bimësh mjeksore të tilla si: lule kuqja (*Papaver rhoeas*), salepi (*Orchis*

mascula), mullaga (*Malva sucvestris*), dëllinja e kuqe (*Juniperus ohycedrus*), lule ballsani (*Hyperikum perforatum*), murrizi (*Crataegus monogyna*), kamomili (*Chamomolla recutita*), mështekna (*Betula pendula*), çaji i malit (*Sideritis roeseri*), trëndafili i egër (*Rosa kanina*), manaferra (*Rubus fruticosus*), gorica (*Pyrrus amygdaliformis*) dhe hithra (*Urtica dioica*).

Një pjesë e këtyre bimëve përdoren drejtpërsëdrejti nga njerëzit për mjekimin e disa sëmundjeve. Grumbullimi dhe shitja e këtyre bimëve është kthyer në një burim të sigurimit të të ardhurave për një pjesë të mirë të banorëve të zonës. Grumbullimi i tyre kërkon një kujdes të veçantë dhe kontroll rigoroz nga autoritetet në mënyrë që ajo të behet me kritere agro teknike që të mos rrezikojë zhdukjen e tyre.

Me zhvillimin ekonomik-shoqëror të zonës, pejsazhi është në ndryshim të vazhdueshëm. Shtimi i numrit të drurëve frutorë, përmirësimi i vazhdueshëm i infrastrukturës rrugore, ndërtimi i sistemeve të reja të ujësjellësve e kanalizimeve, etj, janë disa nga aspektet pozitive të këtyre ndryshimeve, ndërkohë që disa nga efektet negative për pejsazhin janë shpyllëzimi dhe prerjet abuzive dhe pa kriter, territoret e djegura nga zjarret në pyje, kënetëzimi i liqenit të Prespës dhe mosgrumbullimi dhe përpunimi i mbetjeve urbane.

Shpella e trenit

Vlerë e rrallë natyrore dhe historike

Shpella e Trenit është një kombinim i rrallë i vlerave natyrore dhe materialo-shpirtërore. Ajo ndodhet në buzë të Liqenit të Prespës së Vogël, përfund një kodre të vogël pranë fshatit Tren, në Grykën e Ujkut, 706 m mbi nivelin e detit. Është formuar nga procesi i karstit, pra nga tretja prej ujit e shkëmbinjte gëlqerorë të Trias-Jurasikut, të cilët janë kapur nga disa shkëputje tektonike gjatë Pliocen-Kuaternarit. Shkëmbinjte janë tepër të copëtuar nga shkëputjet tektonike, të cilat sollën fundosjen e Prespës së Vogël, ku u krijua liqeni me të njëjtin emër. Ujërat që kanë formuar shpellën, kanë shfrytëzuar një shkëputje të tillë tektonike.

Relievi është kodrinor, e përreth shpellës malor, rreth 1400-1500 m mbi nivelin e detit (maja e Golinës, 1465 m) në malin e Ivanit. Banorët e njohin dhe me emrin Shpella e Skordilevës.

Ka disa galeri, por më e madhja është ajo e Liqenit: 40 m e gjatë dhe 5,50 m e gjerë. Në të janë gjetur qindra Rinolofidi, pasi korenti ajrit me hyrjen e shpellës dhe prania gjithnjë e ujit krijojnë kushte të përshtatshme. Në pjesën perëndimore të kodrës ku ndodhet Shpella e Trenit gjatë hapjes së një gurorjeje u zbulua një tjetër shpellë. Nga sa e njihet deri tashti, galeria e saj kryesore duhet të lidhet me Shpellën e Trenit: me sallën A. Ajo ka shumë kongregacione të bukura. Ndonëse shpërthimi i eksplozivit në gurorë i kanë sjellë dëme stalagmiteve e stalagmiteve, ende vlerat e shpellës, ruhen mirë.

Shpella e Trenit zë vend kryesor në tërësinë e monumenteve arkeologjike, në fushën e Devollit e pellgun e Korçës. Si vendbanim prehistorik është bërë e njohur për herë të parë në vitin 1952, nga vëzhgimet e H. Ceka e S. Anamali. Pasuritë ujore, pyjet e dendura, kafshët e egra dhe fushat pranë saj me toka pjellore, ishin kushtet më kryesore që kushtëzuan vendosjen e banorëve prehistorikë në shpellë.

Shpella e Trenit është një shpellë shumë e rëndësishme për lakuriqët e natës, sidomos gjatë periudhës së verës dhe vjeshtës. Nga një vlerësim i përafërt, brenda shpellës takohen gjatë verës rreth 2000-2500 individë lakuriqesh nate, të dominuar nga lloji globalisht i rrezikuar *Miniopterus schreibersi*, i cili përbënte rreth 90% të numrit të lakuriqve të kësaj shpelle, duke qenë kështu shpella më e rëndësishme e njohur deri tani në vendin tonë për këtë lloj lakuriqi nate. Lloje të tjerë shoqëruar lakuriqesh nate të kësaj shpelle janë: *Rhinolophus ferrumequinum*, *R. blasii*, *Eptesicus serotinus*, *Myotis capaccinii*, *M. daubentoni*, *M. myotis*, *M. blythi* dhe *Pipistrellus savii*. Kjo shpellë është gjithashtu e rëndësishme edhe për llojin *Myotis daubentoni*, i cili deri më sot është sinjalizuar në vendin tonë vetëm në rajonin e liqeneve të Prespës.

1.3 Aktivitetet njerëzore

1.3.1 Urbanizimi dhe infrastruktura

Për të gjithë fshatrat e komunës ekzistojnë plane rregulluese të viteve 1980 - 1984. Plane rregulluese të viteve të fundit, që t'i pershtaten zhvillimit të zonës, nuk ka dhe për ndërtime të reja punohet me plane rregulluese pjesore.

Ndërtesat e banimit në komunë janë 1805 nga të cilat njëkatëshe 1024 dhe 281 ndërtesa 2 katëshe.

Sistemi rrugor në komunë është i kategorive rurale dhe kombëtare. 1025 m është e asfaltuar, ndërsa tjetra e pa asfaltuar gjë që përbën problem në dimër për fshatrat Rakickë dhe Shuec, ndërsa të tjerat kane probleme në periudhen e verës në kohën e thatësirës ku problem shqetësues është pluhuri

Në territorin e komunës ka një shkollë të mesme që ndodhet në f Progër, si dhe shkolla 9-vjeçare në fshatrat Rakickë, Cangonj, Vranisht, shkollë fillore në fshatrat Mançurisht e Shuec, qendra shëndetësore në fshatrat Progër, Vranisht, Cangonj, Pilur, Mançurisht.

1.3.2 Zhvillimi rural

1.3.2.1 Shërbimet

Të gjithë qendrat e banuara në fshatrat e komunës kanë akses në sistemin sanitar të ujit të pijshëm. Furnizimi me ujë në fshatrat Pilur, Bickë, Vranisht, Cangonj kryhet me rrjedhje të lirë, kurse në fshatrat Progër, Mançurisht, Rakickë dhe Shuec furnizimi kryhet me ngritje mekanike. Prurjet e ujit janë të mjaftueshme, por problem mbetet rrjeti shpërndarës i fshatrave që është shumë i amortizuar nga koha e gjatë e përdorimit si dhe nga ndërhyrjet e paligjshme në rjet. Zgjidhja e problemit mbetet zbatimi i projekteve për përmirësimin e rrjetit të shpërndarjes së ujit të pijshëm.

Sistemi i kanalizimeve i ujërave të zeza është i rregullt dhe i ndërtuar në vitet e fundit, Me perjashtim të fshatrave Pilur dhe pjeserisht Progri fshatrat e tjera nuk kanë kanalizime të ujrave të zeza. Ndërtimi i sistemit të kanalizimeve të ujërave të zeza është një problem akut dhe që kërkon zgjidhje të menjëhershme pasi ka ndikim negativ në mjedis, sidomos në cilësinë e ajrit dhe pasoja në shëndetin e njerëzve. Gjendja në fshatrat, ku nuk është ndërhyrë është në përkeqësim të vazhdueshëm.

Asnjë nga fshatrat në komunë nuk ka sisteme të trajtimit të ujërave të zeza. Largimi nga qendrat e banuara bëhet në mënyrë private nga vetë banorët.

Mbetjet e ngurta

Në komunë krijohen mbetje nga veprimtarit familjar të përditshme si dhe mbetje të tjera të ngurta nga aktivitete ndërtimore që lidhen me rinovimet e banesave dhe prodhimin e gëlqeres. Llogaritja e mbetjeve të ngurta është në shifren 7,2 ton në ditë. Për sa i përket sistemit të grumbullimit të mbetjeve, për çdo njësi administrative janë caktuar vendet e grumbullimit të tyre, si dhe janë vendosur për çdo fshat nga një karrocë për heqjen e mbeturinave familjare.

Problem mbetet vendi i depozitimit dhe i përpunimit. Mungesa e një vendi të përshtatshëm depozitimi dhe trajtimi për mbetjet e ngurta bën që gjendja të jetë në përkeqësim të vazhdueshëm me pasoja për ndotjen e mjedisit.

Furnizimi me ujë

Furnizimi shtëpiak me ujë mbulohet kryesisht nga uji nëntokësor, ndërsa ujitja mbulohet nga uji sipërfaqësor dhe shërbehet nga infrastruktura e përbërë nga rezervuare të vegjël të shumta ujitës në vendet malore, veprat e rregullimit gjatë lumit, dhe një rrjet ujitës ekstensiv dhe drenimi me kanale të hapur, veçanërisht në fushën e Korçës.

Kërkesa për ujë në zonë është llogaritur në një total prej 100.78 million m³/vit, me kërkesën në ujitje të dominuar në 84.35 million m³ (kërkesa për një ha tipik të ujitur u llogarit në 3500 m³/vit). Kapaciteti akumulues prej 47 milion m³ i rezervuarëve egzistues ujitës shpie në një deficit mesatar vjetor të ujit për bujqësinë të 39.2 million m³. Ky deficit mund të ulet përafërsisht në 13.8 million m³ nëse merret në konsideratë teprica e ujërave nëntokësore (25.42 million m³). Megjithatë, kjo nuk rekomandohet të paktën para se të përdoret i gjithë potenciali sipërfaqësor, meqë mendimi ekspert favorizon ruajtjen e shtresave ujëmbajtëse për nevojat e ujit të pijshëm.

Tabela . Kërkesa për ujë e vlerësuar në zonën e studimit

Siperfaqja	Shperndarja e kërkesës (10E3 m ³ /vit)				Totali (10E3 m ³ /vit)
	Ujitja	Blektoria	Shtëpiake	Turizmi, Industria	
Devulli i Siperem	13,227	458	2,236	2	19.923
Devulli Qendror	71,123	1.379	12,347	8	84.857
Shuma	84,350	1.837	14,583	10	100.780

1.3.3 Të ardhurat dhe biznesi

Numri i të punësuarve, në vitin 2007, është 27,3 % e popullsisë. Sipas sektorëve numri i të punësuarve është: në sektorin shtetëror janë punësuar 2,7% e popullsisë, në sektorin privat janë punësuar 1,6 % e popullsisë, të vetëpunësuar në bujqësi 23 %.

Të ardhurat e popullsisë sigurohen nga vetëpunësimi në bujqësi, nga emigrimi dhe nga punësimi në sektorin shtetëror.

Në komunën Progër ka 60 biznese që zhvillojnë aktivitetin e tyre. Këto ndahen në aktivitete tregtare si bare, dyqane, farmaci, etj., dhe aktivitete prodhuese si baxho, zdrukhtari, etj.

Bizneset problematike me ndikim negativ në mjedis janë linjat e prodhimit të gëlqeres dhe të inerteve në fshatin Progër.

Numëri i familjeve që punojnë në gurore nga fshati Progër është 15.

1.3.4 Bujqësia

Nga totali i tokës bujqësore prej 2277 ha, 1749 ha është tokë e ndarë e punueshme, diferenca është tokë e abandonuar dhe e refuzuar

Toka bujqësore, aktualisht, përdoret për pemëtari (45%), për kultivimin e bimëve prashitëse (30%) dhe drithëra (25%). Megjithatë vihet re një tendencë në shtimin e sipërfaqes që përdoret për pemë frutore.

Rendimentet aktuale mesatarisht janë 400 kv/ha për pemëtarinë dhe 35 kv/ha për drithërat. Këto nivele prodhimi pritet që të rriten, pasi tendenca e fermerëve të zonës është për rritjen e numrit të mjeteve të mekanikës bujqësore dhe përdorimit të plehrave kimike.

Pjesa dërmuese e popullsisë i është kushtuar bujqësisë 95 %. Përfitimet ekonomike për familje në vit nga shitja e produkteve bujqësore dhe blegtorale arrin mesatarisht në 4000-5000 dollarë. Këto të ardhura kanë tendencën për t'u rritur, pasi fermerët po përqendrohen në kultivimin e një kulture bujqësore, ku dhe efënca në prodhim mund të jetë më e madhe.

Aktualisht, kimikatet në bujqësi përdoren në një masë të konsiderueshme dhe tendenca është në shtimin e përdorimit të tyre, jo vetëm në bujqësi, por dhe në pemëtari. Kjo, natyrisht, do të ndikonte negativisht në mjedis, në bletari dhe në prodhimin e bio-produkteve.

1.3.5 Blegtoria

Ky aktivitet nuk është më prioritet i banorëve të zonës. Aktualisht, numri i familjeve që merren me blegtori është rreth 15 dhe numri i krerëve të bagëtive të trasha është 850 dhe i të imtave 2430 krerë. Tendenca është për heqjen dorë nga blegtoria si aktivitet, duke zvogëluar ndjeshëm numrin e personave që merren me këtë fushë.

1.3.6 Erozioni

Erozioni, në tërësi, nuk është një problem shqetësues, duke përjashtuar disa zona të veçanta të tokave bujqësore, përgjatë rrjedhës së lumit Devoll në fshatrat Progër Mançurisht dhe Cangonj, ku humbja e sipërfaqes së tokës, edhe pse është e vogël, ekziston si problem.

Përmbytjet janë problem me shtrirje të kufizuar në fshatin Vranisht (lumi me të njëjtin emër kalon në mes të fshatit) dhe në disa sipërfaqe toke bujqësore në anë të lumit Devoll. Nuk ka ndonjë sistem të përcaktuar mbrojtjeje nga përmbytjet. Sidoqoftë, gjendja e problemit është e qëndrueshme.

1.3.7 Shëndeti i popullatës

Shëndeti i popullsisë është i qëndrueshëm, por me problemin e ujërave të zeza dhe mbetjeve urbane rreziku është prezent. Megjithatë, rastet e sëmundjeve infektive, të ndodhura gjatë 5 viteve të fundit janë të rralla. Probleme të ndotjes, të shkaktuara nga aktivitete të ndryshme, në rajon nuk ka. Kapacitetet administrative dhe burimet njerëzore në këtë fushë janë të mjaftueshëm.

1.3.8 Zhvillimi i turizmit dhe edukimi qytetar

Në komunën Progër nuk zhvillohet aktiviteti turistik, ndaj në të gjithë komunën mungon një infrastrukturë apo shërbim i tillë.

Edukimi dhe ndërgjegjësimi i komunitetit

Në komunën Progër kanë vepruar dhe veprojnë organizata zhvillimi dhe donatorë të ndryshëm si REC, USAID, UNDP, SIDA, SNV, AMPEP etj., të cilat kanë mbështetur një sërë aktivitete në sektorë të ndryshëm: arsim, mbrojtjen e pyjeve dhe mjedisit, zhvillimin e zonës, por dhe ngritjen e nivelit të ndërgjegjësimit në këto drejtime. Megjithatë, në komunë nuk ka veprimtari aktive të shoqërisë civile lokale, që mund të veprojnë si në ndërgjegjësimin e komunitetit ashtu dhe për gjenerimin e fondeve.

Në fushën e edukimit mjedisor, e vetmja kurrikul, që përmban një edukim të gjerë dhe me elementë bashkëkohor të edukimit, është "Paketa e Gjelbër" e përgatitur nga REC Shqipëri. Kjo paketë mësimore përdoret kryesisht në klasën e 7-të dhe përbën një mundësi të madhe si për nxënësin ashtu dhe për mësuesin.

Identifikimi i problemeve

Problemi	Shkaku (Listë shkaqesh që sjellin problemin, që mund të jenë fizike dhe njerëzor)	Shkalla e ndikimit	Popullsia që preket (Numri i banorëve ose përqindja e popullsisë së prekur)	Ndikimi (Paraqet ndikimin negativ në: Mjedis, Shëndët, Mirëqenie, tjetër të identifikuar)	Prioritarizimi (I matur me shkallën: * = Pak i rëndësishëm ** = Mesatarisht i rëndësishëm *** = Shumë i rëndësishëm (kërkon zgjidhje të menjëhershme)
1 - UJI					
1. Liqeni - kënetëzimi i liqenit të Prespës së Vogël	- Futja për një kohë të gjatë e Lumit të Devollit në të	E lartë	440 banorë	-Cënime të ekuilibrave kryesore të ekosistemit -Shkatërrimi i vendeve të shtimit të peshkut -Shkatërrimi pejsazhit -Përkeqësimi i cilësisë së ujit -Favorizimi i kushteve për përhapjen e llojeve aliene të florës dhe të faunës	* * *
2- Përmbytjet nga lumi Devoll i tokave bujqësore në periudhën e prurjeve maksimale	- Mungesa e sistemit të mbrojtjes - Devijimi i shtratit në kohe me reshje - Hedhja e mbetjeve urbane ka sjellë si pasojë, në vende të ndryshme, ngushtimin e shtratit dhe si pasojë rritjen e shpejtësisë të rrjedhjes.	E ulët	3108 banorë	- Shkatërrimi i strukturës të tokës dhe fenomeni i shpëlarjes së saj - Shkatërrimi i prodhimeve bujqësore	*

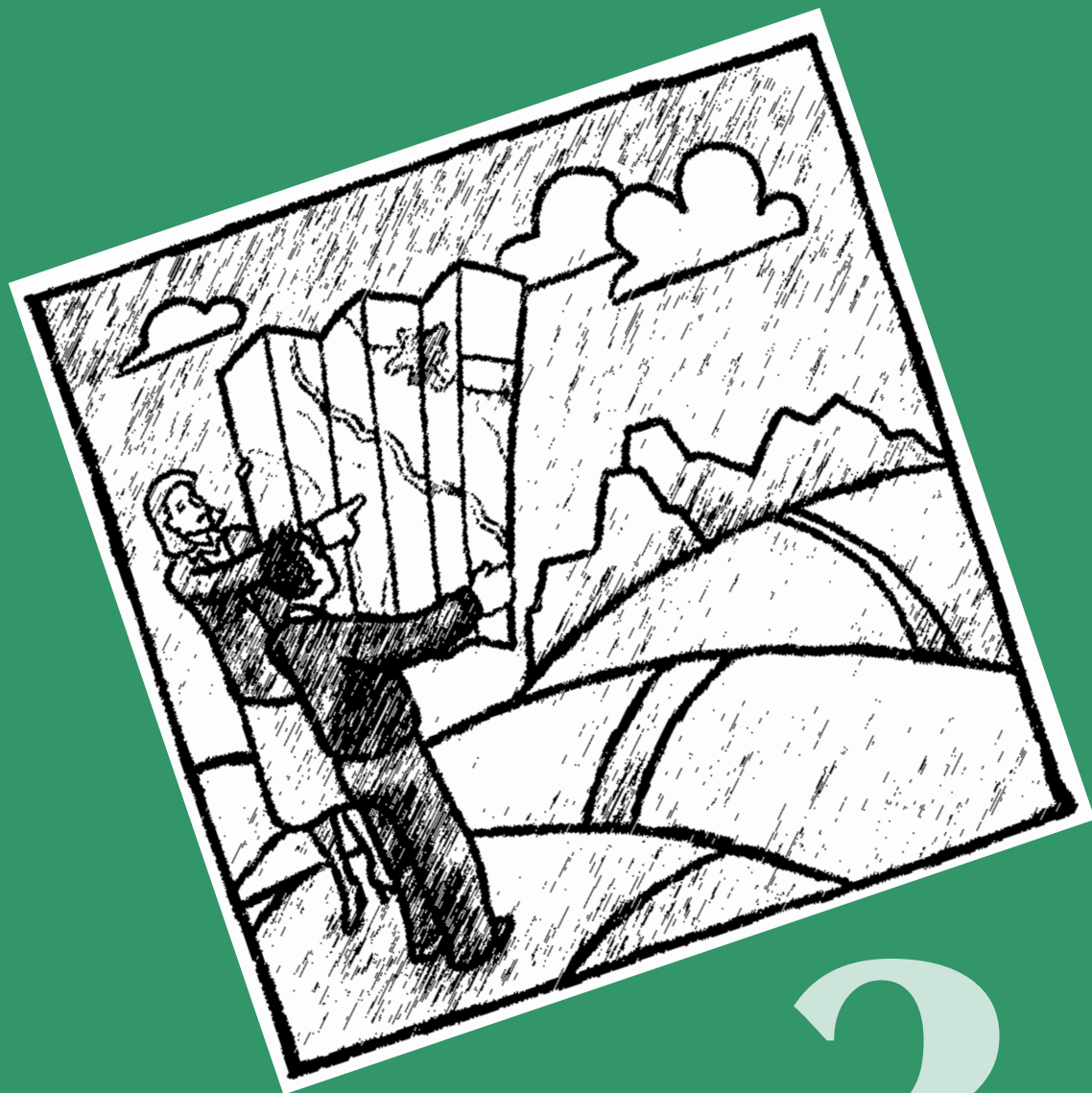
3- Ndotja e theksuar e segmentit të shtërimit të lumit Devoll që kalon në fshatrat Mançurisht, Cangonj, Progër.	- Hedhja e mbetjeve familjare dhe atyre të ngurta - Shkarkimi i ujërave të zeza e të bardha	E lartë	Banorët e fshatrave Mançurisht Cangonj Progër	- Rritja e rrezikut të sëmundjeve infektive. - Ndotja e mjedisit në anën e lumit - Prishja e cilësisë së ujit të lumit - Ndotja e ajrit	**
4 - Rrjeti i kanaleve ujitës - Prishja e kanaleve të rrjetit ujitës	- Mosfunksionimi i sistemit ujitës - Mosmirëmbajtja prej ndërmarrjes së ujërave.	E ulët	4500 banorë	- Ulet efektiviteti i investimeve të kryera në sistemin ujitës. - Ulen të ardhurat nga sektori i bujqësisë (Rendimente të ulëta, mbjellje e kulturave që nuk kanë rritje intensive)	**
5- Ujërat nëntokësore në pakësim e thellim. - Ushqimi nëntokësorë reale i ujërave nëntokësore prej reshjeve atmosferike.	- Shkatërrimi i pyjeve, prezenca e sipërfaqeve të pjerrëta të zhveshura, shkakton rrjedhje sipërfaqësore në liqen dhe intensifikon erozionin - Sasia e reshjeve të shiut nën mesataren shumëvjeçare në vitet e fundit.	E mesme	6060 banorë	- Pakëson rezervat ujore	**
2 - AJRI					
1- Ndotja e ajrit me gazra të dëmshëm dhe si amoniak, dioksinë, etj.	- Djegia e mbeturinave familjare sidomos atyre plastike - Çlirim i gazrave nga jashtëqitjet e bagëtive (të pambuluara). - Avullime nga rrjeti i zbuluar i ujërave të zeza	E lartë	6060 banorë	- Mund të shkaktoje dëmtime në shëndetin e banorëve, për shkak të rritjes së mundësisë së infeksioneve të ndryshme. - Ndotje e ajrit në zonën e banuar.	***
2- Ndotja e ajrit nga pluhurat	- Mosasfaltimi i rrugëve të fshatrave të komunës	E ulët	6060 banore	-Krijimi i pluhurave ndikon tek shëndeti i banorëve - Demtohet mjedisi perreth	**

3 - TOKA						
1-Gërryerjet dhe prania e dukurisë së erozionit në tokat bujqësore pranë lumit Devoll	-Prurjet në muajt e vjeshtës dhe të dimrit -shfrytëzimi për nxjerrjen e materialeve të ndërtimi dhe marrja e rërës nga lumi	I ulët	3000 banorë	- Ndikimi në prodhimin bujqësor - Ndikimi në pejzazh -Ndikimi në përkeqësimin e cilësisë së ujit	*	
2- Pakësimi i tokës bujqësore prej tjetërsimit të saj për ndërtime	- Ndërtime pa plane urbanistike dhe në tokat bujqësore sipas dëshirës së individit. - Mungesa e planeve rregulluese për zonat e banuara	E mesme	2000 banorë	- Ulen të ardhurat për frymë. - Ndotja e mjedisit si rezultat i shkarkimit të ujërave të zeza e te bardha. -Cënime të habitateve për lloje të caktuara floristike dhe faunistike	**	
3- Përdorim jo racional e abuziv i tokës truall.	- Mungesa e një plani rregullues për çdo fshat. - Niveli i ulët i zbatimit të ligjit dhe mungesa e masave shtrënguese	E lartë	6060 banorë	- Shkaktohet një masakër urbanistike - Prishet infrastruktura rrugore - Ndotet mjedisi nga mungesa e sistemit te kanalizimit të ujërave të zeza	**	
4. Manaxhimi jo i qendrueshem i mbetjeve urbane	-Mungese e fondeve - Mungesa e studimeve për përcaktimin e venddepozitimeve sanitare për mbetjet urbane dhe venddepozitimeve për inertet nga aktivitetet ndërtimore dhe prodhimi i gëlqeres	E lartë	6060	-Ndotje ne ritje e mjedisit, përfshirë ndotjen e ajrit, ujrat sipërfaqësore dhe nëntokësore	***	

4. BIOSFERA						
1- Gjendja e dëmtuar e pyjeve të dushkut si dhe dëmtimet në pishë apo në bredh në afërsi të fshatrave. Prerja abuzive e pyjeve dhe rënia e zjarreve	- Prerja të paligjshme nga komuniteti për dru zjarri e për gjeth. - Kullotja pa kriter -Zjarret	E lartë	6060 banore	- Dëmtohet rëndë ekosistemi pyll dhe ai nuk kryen funksionet e veta prodhuese, mbrojtëse, rekreative , etj. - Dëmtohet biodiversiteti, varfërohet veçanërisht fauna. -Cënohen ekulibran e ndërveprimet midis mjediseve tokësore dhe ujore	***	
2- Mungesa e një strategjie për përmirësimin në pyjet e dushkut	Mungesa e fondeve	E mesme	3100 banorë	- Mungesa e planit të mbarështimit të pyjeve komunale. - Rënie e fuqisë llstarizuese të pyllit	**	
3 - Mosrespektimi i statusit të zonave të mbrojtura prej komunitetit	- Njohja e dobët ose mosnjohja e vlerave të zonave të mbrojtura, nga komuniteti. -Kapacitetet e ulta të administrimit të strukturave përgjegjëse për Zonat e Mbrojtura, Ujtar etj. -Mbivendosja e kompetencave	E mesme	6060 banorë	- Dëmtimi i florës dhe i faunës. - Zbehja e vlerave ekologjike, të biodiversitetit.	**	
4- Mungesa e një studimi të plotë për gjendjen aktuale dhe masat për mbrojtjen e llojeve të rrallë dhe atyre të rrezikuar.	- Mungesa e fondeve të nevojshëm për një studim të tillë.	E lartë	6060 banorë	- Dëmtimi i habitateve - Mungesa e një strategjie për ruajtjen e biodiversitetit.	***	

5- Pakësimi në mënyrë të ndjeshme i llojeve që përbëjnë faunën në këtë rajon	- Gjuetia e paligjshme - Puna e dobët e personelit pyjor -Ndërhyrjet në ekosisteme (pyjore dhe akuatike)	E lartë	6060	- Dëmtimi i habitateve -Kërcënim për zhdukje për mjaft lloje floristike dhe faunistike	***
5. MJEDISI SOCIAL DHE EKONOMIK					
1- Përkeqësimi i vazhdueshëm i rezervës peshkore nga gjuetia e paligjshme perfshire përdorimin e mjeteve plasëse	- Mosfunksionimi i ligjit - Puna e pamjaftueshme e organeve përgjegjëse.	E mesme	440 banorë	- Dëmtim i florës e faunës ujore. - Dëmtimi i llojeve të rralla	**
2- Mungesa e planeve rregullues për fshatrat	- Mungesa e burimeve financiare	E mesme	6060 banorë	- Ndërtime në mënyrë të paligjshme - Mungesa e mjedisit të kulturuar e komod në zonat e banuara. - Mungesa e perspektivës së zhvillimit.	**
3- Pamjaftueshmëria e ujit të pijshëm në fshatrat Vranisht, Pilur dhe Bickë	-Mosshfrytëzimi i kapaciteteve ujore -Rrjeti i brendshëm i dëmtuar -Ndërhyrjet dhe përdorimi për qëllime të tjera si ujitje	E lartë	3500 banorë	- Rritja e mundësisë për t'u prekur nga sëmundjet - Ndikim negativ ne nivelin e jeteses të komunitetit	***
4- Mungesa e kanalizimit të ujërave të zeza në gjashtë fshatra të komunës me përjashtim të Progrit dhe Cangonjtit	- Mungesa e projekteve dhe studimeve për këtë qëllim - Lënia pas dore e organeve të qeverisjes vendore	E lartë	4100 banorë	- Rrezik i mundshëm për sëmundje infektive - Ndikim negativ ne nivelin e jeteses te komunitetit	***
5- Ndotja e ajrit nga linjat e prodhimit të gëlqerës dhe të materialeve inerte	- Mungesa e filtrave për këto linja prodhimi sipas teknologjive bashkëkohore	E lartë	1800 banorë fshati Progër	- Rrezik për sëmundje - Ndotje e ajrit me pasoja ne mjedis	***

<p>6- Mungesa e studimeve ne zone për sigurimin e energjisë nga burime të tjera si era, panele diellore, etj</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ndërgjegjësimi i komunitetit -Mosangazhimi i institucioneve pergjegjese - Mungesë e fondeve 	<p>E mesme</p>	<p>6060 banorë</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rritje e nivelit të jetesës - Mjedis më i pastër 	<p>**</p>
<p>7- Edukimi i pamjaftueshëm mjedisor</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Mungesa e edukimit mjedisor në të gjitha nivelet 	<p>E mesme</p>	<p>Për të gjithë nxënësit e shkollave</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ndikon negativisht në edukimin e përgjithshëm mjedisor të komunitetit. 	<p>**</p>

3

Plani i Veprimeve

Problemi (Problemi merret nga matrica e problemeve, të cilat janë identifikuar në fazën e parë)	Veprimet (Paraqet listën e veprimeve konkrete që duhet të ndërmerren për zgjidhjen e problemit në fjalë. Mund të jenë 1 ose disa aktivitete)	Prioriteti (i matur me shkallën (I matur me shkallën : *-Pak i rëndësishëm **-Mesatrisht i rëndësishëm. ***_Shumë i rëndësishëm Afati kohor (I matur me shkallën: (Afat shkurtër(deri 5 vjet) Afat mesëm deri 10vjet Afat gjatë deri 15 vjet	Aktorët përgjegjës dhe bashkëpuntorët e mundshëm (Mund të jene institucionet që janë direkt përgjegjës për problemin si dhe aktorë të tjerë në rolin e bashkëpunuesit)	Kostoja E përafërt (Vlera në jepet në Lekë, përveç ku specifiko-het ndryshe)	Efekti (Një pershkrim i efektit pozitiv që vjen nga zgjidhja e këtij problemi)
1 - Uji					
1- Liqeni - kënetëzimi i liqenit të Prespës së Vogël	1-Ndalimi i futjes të lumit Devoll në liqenin e Prespës së Vogël. 2- Pastrimi i liqenit nga mbetjet e grumbulluara	*** Afatgjatë	- Pushteti qendror - Institucione donatore ndërkombëtare	200.000.000	- Riftingu i vlerave mjedisore të rajonit - Ndalimi i humbjes së biodiversitetit përfshirë peshkun - Ndikim klimatik në rajon
2- Përmbytjet nga lumi Devoll i tokave bujqësore në periudhën e prurjeve maksimale	1- Ndalimi i marrjes së inerteve nga lumi Devoll 2- Devijimi i shtratit në vende me rrezik përmbytje 3- Ndalimi i hedhjes të mbetjeve urbane dhe inerteve në shtratin e lumit	** Afatshkurtër	- Komuna - Pushteti qendror	7.000.000	- Ndalimi i erozionit të tokave bujqësore - Punimi i tokës së fermerëve pranë shtratit të lumit - Shmangia e ndotjes së lumit

<p>3- Ndotja e theksuar e segmentit të shtratit të lumit Devoll që kalon në fshatrat Mançurisht,Cangonj, Progër.</p>	<p>- Ndalimi i hedhjes të mbetjeve urbane në lumin Devoll - Devijimi i shkarkimit të ujërave të zeza dhe të bardha në fshatrat Mançurisht, Progër dhe Cangonj.</p>	<p>** Afatgjatë</p>	<p>- Komuna - Pushteti qendror</p>	<p>10.000.000</p>	<p>- Shmangia e ndotjes se lumit - Ndalimi i fenomenit të erozionit në këto pjesë të lumit Devoll</p>
<p>4 - Rrjeti i kanaleve ujitës - Prishja e kanaleve të rrjetit ujitës</p>	<p>- Pastrimi i kanaleve ujitës dhe kullues - Veshja e skarpateve të tyre në pjesë të veçanta - Hapja e puseve vaditës në toka bujqësore</p>	<p>* Afatmesëm</p>	<p>- Komuna - Pushteti qendror</p>	<p>20.000.000</p>	<p>- Rritja e rendimentit të prodhimit dhe të ardhurave - Rritja e interesit për punimin e tokës</p>
<p>5- Ujërat nëntokësore në pakësim e thellim. - Ushqimi nën mundësitë reale i ujërave nëntokësore prej reshjeve atmosferike.</p>	<p>- Ndalimi i prerjeve të paligjshme në pyje - Parandalimi i zjarreve - Pylëzimi i zonave të dëmtuara dhe pa perspektivë rimëkëmbje</p>	<p>* Afatgjatë</p>	<p>- Komuna - Pushteti qendror - Komuniteti</p>	<p>10.000.000</p>	<p>- Përmirësim në nivelin sasior të ujërave nëntokësore - Parandalimi i erozionit në sipërfaqet e zhveshura pyjore</p>
<p>2 - AJRI</p>					
<p>1- Ndotja e ajrit me gazra të dëmshëm si amoniak, dioksinë, etj.</p>	<p>- Grumbullimi i mbetjeve urbane në vende të caktuara - Grumbullimi i mbetjeve organike dhe trajtimi i tyre jashtë qendrave të banuara - Ndërtimi i sistemit të kanalizimit të ujërave të zeza në fshatrat ku nuk janë ndërtuar</p>	<p>** Afatmesëm</p>	<p>- Komuna - Pushteti qendror - Komuniteti</p>	<p>50.000.000</p>	<p>- Krijimi i një mjedisi dhe ajri me të pastër dhe me të shëndetshëm - Minimizimi i shkaqeve dhe rrezikut për përhapjen e sëmundjeve</p>

<p>2- Ndotja e ajrit nga pluhurat</p>	<p>-Asfaltimi i pjesëve të rrugëve që paraqesin probleme në këtë drejtim - Përmirësimi i teknologjisë në prodhimin e gëlqeres, përfshirë sistemin e kapjes së pluhurave në linjën e prodhimit të inerteve në afërsi të fshatit Progër</p>	<p>*** Afatmesëm</p>	<p>- Komuna - Pushteti qendror - Komuniteti - Biznesi</p>	<p>50.000.000</p>	<p>- Përmirësimi i cilësisë të ajrit në qendrat e banuara - Shmangia e dëmtimeve në sipërfaqet e mbjella apo pemëtove nga pluhuri</p>
<p>3 - TOKA</p>					
<p>1- Gërryerjet dhe prania e fenomenit të erozionit në tokat bujqësore pranë lumit Devoll</p>	<p>- Ndalimi i nxjerrjeve të inerteve nga lumi Devoll - Ndërtimi i pritave dhe mureve mbajtës në vendet e rrezikuara - Pyllëzimi i pjesëve të veçanta të lumit Devoll</p>	<p>* Afatgjatë</p>	<p>- Komuna - Pushteti qendror</p>	<p>20.000.000</p>	<p>- Ndalimi i erozionit të tokave bujqësore pranë lumit - Shfrytëzimi racional i tokave pranë lumit - Përmirësimi i pejsazhit gjate rrjedhës së lumit</p>
<p>2- Pakësimi i tokës bujqësore prej tjetërsimit të saj për ndërtime</p>	<p>- Hartimi i planeve rregullues për fshatrat që nuk kanë të tillë - Ndalimi i ndërtimeve pa leje</p>	<p>* Afatmesëm</p>	<p>- Komuna</p>	<p>2.000.000</p>	<p>- Mbrojtja e sipërfaqes së tokës bujqësore - Krijimi i një infrastrukture të rregullt</p>
<p>3- Përdorim jo racional e abuziv i tokës truall.</p>	<p>- Hartimi i planeve rregullues - Zbatimi i ligjshmërisë urbanistike</p>	<p>** Afatmesëm</p>	<p>- Komuna</p>	<p>2 000 000</p>	<p>- Përmirësimi i infrastrukturës rrugore - Rrjetëzimi i kanalizimeve të ujrave të zeza - Panoramë e rregullt e qendrave të banuara</p>

4. BIOSFERA					
1- Gjendja e dëmtuar e pyjeve të dushkut si dhe dëmtimet në pishë apo në bredh në afërsi të fshatrave. Prerja abuzive e pyjeve dhe rënia e zjarreve	- Ndalimi i prerjeve abuzive - Parandalimi i rënies së zjarreve - Ndalimi i kullotjes pa kriter - Shtimi i sipërfaqeve të pyllëzuara	*** Afatmesëm	- Komuna - Pushteti qendror - Komuniteti	40.000.000	- Përmirësimi i gjendjes së sipërfaqeve pyjore - Shtimi i sipërfaqeve të gjelbra -Përmirësimi i punës në rruajtjen dhe mbrojtjen e tërësisë pyjore
2- Mungesa e një bashkërendimi dhe angazhimi për përmirësimin në pyjet e lisit	- Hartimi i projekteve specifike për këtë qëllim - Hartimi i një plani menaxhimi për dhënie në përdorim komunitetit të komunës sipërfaqet pyjore në kuadër të projektit të pyjeve	** Afatshkurtër	- Pushteti qendror	3.000.000	- Përmirësimi i sipërfaqeve pyjore me llojin lis - Rimëkëmbja e sipërfaqeve të degraduara
3- Mosrespektimi i statusit të zonave të mbrojtura prej komunitetit	- Ndërgjegjësimi dhe njohja e komunitetit me statusin e zonave të mbrojtura - Zbatimi i ligjshmërisë në zonat e komunës që gëzojnë këtë status -Qartësimi i kompetencave dhe përgjegjësisë së strukturave përgjegjëse në administrimi e Zm dhe resurseve ujore.	*** Afatshkurtër	- Komuna - Pushteti qendror - Komuniteti	5.000.000	- Mbrojtje të florës dhe faunës - Përmirësimi i vlerave ekologjike
4- Mungesa e një studimi të plotë për gjendjen aktuale dhe masat për mbrojtjen e llojeve të rrallë dhe atyre të rrezikuar.	- Njohja e komunitetit me këto lloje të rrezikuar dhe me gjerë - Ndërgjegjësim i opinionit	*** Afatmesëm	- Komuna - Shkollat	E pallogaritur	- Rigjenerimi i llojeve të rrezikuar - Mbrojtja e llojeve të tillë

5- Pakësimi në mënyrë të ndjeshme e llojeve që përbëjnë faunën në këtë rajon	-Ndalimi i gjuetisë së paligjshme -Rritje e kontrollit nga organet kompetente	** Afatshkurtër	- Komuna - Pushteti qendror - Komuniteti	E pallogaritur	- Shtimi i popullatave të faunës
5. MJEDISI SOCIAL DHE EKONOMIK					
1- Edukimi i pamjaftueshëm mjedisor	- Ngritja e grupeve ekologjike në shkollë - Shtimi i programeve mjedisorë në shkolla	** Afatgjatë	- Komuna - Pushteti qendror - Shkolla - OJQ-t	3.000.000	- Formimi i nxënësve me një edukatë të duhur mjedisorë; - Mbrojtja e vlerave natyrore të zonës
2- Pakesimi i vazhdueshëm i rezervës peshkore nga gjuetia e paligjshme dhe me mjete plasëse	- Zbatimi rigoroz i ligjit - Pastrimi i liqenit te Prespës së Vogël në pjesët e kënetëzuara	* Afatmesëm	- Komuna - Pushteti qendror	50.000.000	- Disiplinimi dhe rregullimi sipas ligjeve në fuqi i aktivitetit të peshkimit, respektimi rigoroz i sezoneve te shtimit - Mbrojtja e llojeve të peshkut në liqenin e Prespës së Vogël
3- Mungesa planeve rregullues në fshatra	- Hartimi i planeve rregullues për çdo fshat	** Afatmesëm	- Komuna - Pushteti qendror	2.000.000	- Ndalimi i ndërtimit pa leje në tokat bujqësore - Rregullimi i infrastrukturës urbane për një mjedis sa më funksional dhe estetik në qendrat e banuara
4- Pamjaftueshmëria e ujit të pijshëm në fshatrat Vranisht, Pilur dhe Rakickë për banorët dhe shkatërrimi i veprave ujëmbajtëse për blegtorinë (lera)	- Ndërtimi i rrjetit shpërndarës - Shfrytëzimi i rregullt i kapaciteteve - Ndalimi i përdorimit të ujit për qëllime vaditje - Meremetimi i lerave për blegtorinë në fshatin Rakickë	** Afatshkurtër	- Komuna - Pushteti qendror - Donatorë	50.000.000	- Rritje nivelit të jetesës - Përmirësimi i shëndetit - Mjedis i pastër dhe higjienik

<p>5- Mungesa e kanalizimit të ujërave të zeza në gjashtë fshatra të komunës me përjashtim të Progrit dhe Pllur</p>	<p>- Përgatitje e projekteve për çdo fshat - Ndërprerja e derdhjes të tyre në lumin Devoll nëpërmjet zgjidhjeve të përbashkëta dhe moderne - Mbulimi i tyre ku ato ekzistojnë</p>	<p>* * * Afatshkurtër</p>	<p>- Komuna - Pushteti qendror - Donatorë</p>	<p>40.000.000</p>	<p>- Krijimi i një mjedisi dhe ajri të pastër - Minimizimi i shkaqeve dhe rënies të sëmundjeve të ndryshme infektive.</p>
<p>6- Ndotja e ajrit nga linjat e prodhimit të inerteve dhe gëlqeres</p>	<p>- Rikonstruksioni i urrave për prodhimin e gëlqers dhe instalimi i sistemit të pluhur kapiës ng firma prodhuese e</p>	<p>* * * Afatshkurtër</p>	<p>- Komuna - Biznesi</p>		<p>- Mënjanimi i rreziqeve për sëmundje - Ndalimi i prishjes të produkteve bujqësore në zonën përreth</p>
<p>7- Mungesa e strategjisë për sigurimin e energjisë nga burime të tjera si era apo panele diellore</p>	<p>- Studimi i kushteve lokale për prodhim energjie nga era dhe dielli (panelet diellore). - Përgatitje e projekteve konkrete</p>	<p>* * Afatgjatë</p>	<p>- Pushteti qendror - Autoritetet vendore - Biznesi</p>		<p>- Rritja e mirëqenies me sigurimin e më shumë burimeve të energjisë - Promovimi i energjive të pastra.</p>

REPUBLIKA E SHQIPERISE
KOMUNA PROGER / KESHILLI

Proger me 13.12.2008.

VENDIM Nr 39

Keshilli I Komunes I mbledhur ne daten 13.12.2007. shqyrtoi projektin e Planit Lokal te Veprimit ne Mjedis te paraqitur nga grupi I punes ne bashkepunim me Qendren Rajonale te Mjedisit ne Shqiperi.
Keshilli bazuar ne ligjin nr 8652 dt. 31.07.2000. neni 10 kapitulli III.
germa a.

VENDOSI

Te miratoje Planin Lokal te Veprimit ne Mjedis per komunen Proger

SEKRETARI

Tasin RUSI

KRYETARI

Gezim GEGOLLI

Local Environmental Action Plan

The Commune of Proger

TABLE OF CONTENTS

VISION	37
I. ASSESSMENT OF CURRENT SITUATION IN THE COMMUNE	39
1.1 Background	
1.1.1 Population	
1.2 Assessment of the natural resources	
1.2.1 Water reserves	
1.2.2 Forests	
1.2.3 Natural resources and biological diversity	
1.3 Human impact	
1.3.1 Urbanization and infrastructure	
1.3.2 Rural development	
1.3.3 Income and business	
1.3.4 Agriculture	
1.3.5 Erosion	
1.3.6 Population health	
1.3.7 Tourism development and environmental education	
II. IDENTIFICATION OF PROBLEMS	47
III. ACTION PLAN	55

VISION

Blessed with a richly diversified environment of vast stretches of agricultural land, with still and running water sources, a varying landscape harmoniously ranging from the field, to the hill, to the mountain, all covered with abundant vegetation thanks to sustainable relationship between the local communities and the environment, the commune of Proger will be able to develop the economy and the culture based on functional infrastructural systems which guarantee adequate living standards constantly on the rise.

1

ASSESSMENT OF CURRENT SITUATION IN THE COMMUNE

1.1 Background

The commune of Proger is located southeast of Albania in the northern part of the Depression of Devoll. It bounds in the north on the commune of Pojan, south on the central commune of Bilisht, east on Greece and west on the commune of Hociisht.

The commune of Proger consists of 8 villages: Proger, Vranisht, Cangonj, Mançurisht, Pilur, Shuec, Rakicke and Bicke. Of these villages, Rakicke, Shuec and Bicke are situated on the mountains. The relief in the territory of the commune is characterized by flat, mount and mountain landscapes.

A part of the Lake of Prespa e Vogel lies in the territory of the commune. Also, the Devoll River runs through the commune. In addition, the area holds a number of other sweet water sources.

The water system of the Lake of Prespa e Vogel (Smaller Prepa) is of both a sensitive and complex nature. Therefore, the integrated management of this system was designed to be one of the key objectives in the administration of the National Prespa Park since its creation. According to the Strategic Action Plan for the Conservation and Sustainable Development of the National Prespa Park which represents the joint objectives of the three partite cooperation over this lake, one of the issues of primordial importance is the full and comprehensive study of the unique peculiarities of the system, in order to design a functional management process to revert or correct to the maximum extent possible the past and recent harmful practices, while establishing effective and efficient management tools and processes. The deviation of the natural bed of the Devoll River to run into the Prespa Lake has been one of those harmful and upsetting interventions whose negative impact has not as yet been fully studied. Neither were the irrigation needs of the field of Korca, for the purpose of which the river was deviated, properly assessed and studied.

The land area is divided into five zones from the third to the fifth category measuring as follows:

- Third category: 304 ha
- Fourth category: 782 ha
- Fifth category: 206 ha
- Sixth category: 395 ha
- Seventh category: 62 ha

1.1.1 Population

The commune of Proger has an overall population of 6060 inhabitants. The average age of the population is 46 years and according to the villages it is as follows:

Village	No. of inhabitants
Proger	1005
Mancurisht	780
Cangonj	1319
Pilur	915
Vranisht	1425
Bicke	171
Rakicke	235
Shuec	210

The post socialist system has seen great population movements both internally and externally. Recently, migration has somehow stabilized and the number of incoming and outgoing families is 3-4 annually.

1.2 Assessment of the natural resources

1.2.1 Water reserves

Amongst the water reserves of the commune of Proger mention can be made of the sources of Mancurisht (water pools), the sources of Proger, the Vranisht River, the fractions of the Lake of Prespa e Vogel falling in the villages of Zagradec and Shuec, as well as the segment of the River of Devoll which crosses the territories of the commune of Proger. The environmental situation of these waters, due to the inefficient administration, following 1976 in particular, has been constantly degrading. The deviation of the river of Devoll to make it flow into the Lake of Prespa e Vogel was the major intervention to the detriment of the environment and its systems. Consequently, the amount of deposit carried into the lake by the river is presently close to catastrophic levels. Vegetation has eaten up the lake's space and water only represents a small surface. The lake's native flora and fauna has also suffered because of the intervention.

Previous assessment of sedimentation deposited into the lake of Prespa e Vogel due to the deviation of the River of Devoll showed an amount of 1.2 million m³.

However, the present assessment of the solid matter indicates that the volume of the matter carried into the lake is 19 per cent of the total amount of materials carried annually by the River of Devoll, while the norm of the solid matter carried by the river is estimated to be 1694 t/km²/yearly, which shows that the volume of sediment deposited is 1.98 million m³ over the 25 year period from the time of the deviation of the River. This amount includes the sediments deposited in the connecting canal between the deviation point and the lake.

This massive depositing of sediments has provoked a substantial impact on the properties, the qualities and the functioning of the habitats. From what was originally a not so deep lake, presently there is marshland dominated by wild vegetation. The deviation of the river from its original bed has accelerated the natural filling process of the lake by hundreds of years, if not more.

Water management has not been delegated to the commune level. It is still the responsibility of the authorities at the regional (intermediate) level. In any case, efficiency of management leaves a lot to be desired. With the exception of two areas which are given a special status and placed under national protection, it can be said that management is relatively satisfactory only in the Preserve of Cangonji

and problematic over the area under the territory of the commune and beyond, i.e. throughout the National Park of Prespa.

Compared to previous years, due to the causes described above, fishing has only a relatively low weight in the economy of the commune. Moreover, there are no plans to develop aquaculture in the area. An integrated management of the water system between Prespa e Madhe (Greater Prespa) and Prespa e Vogel should involve a repopulation scheme with autochthonous carp species of this body of water.

1.2.2 Forests

In the commune of Proger, the greatest forest area lies in the western side of the Mountain of Morava and the Eastern side of the Mountain of Ivan. The area covered by forests is 750 ha or 25% of the total territory of the commune. Extra legal felling, overgrazing and periodical fires in the recent years have caused deforestation to be one of the main concerns.

In the commune of Proger, the various kinds of pines and juniper trees are found mainly over the local segments of the Morava mountain chains. As tall trees, the pines have a great impact on the quality of the air. Special to the commune of Proger are the cultivated chestnut trees in the village of Vranisht; acacia, the plant that has been introduced over a relatively small area and the bushes and the various kinds of oak trees (*Quercus petraea*, *Quercus cerris*, *Quercus pubescens* etc) over the sides of the Mountain of Ivan. Some kinds of trees represent great potential for the development of various wood handicrafts such as for example *Bucsus semprevirensis*. Among the lower trees, mention can be made of the various kinds of aquatic micro flora, likens, moss types, ferns, among which brakes most frequently encountered. Recently, there is a clear tendency towards improving management, preservation and conservation of the forests.

1.2.3 Natural resources and biological diversity

The territory of the commune of Proger has two areas with the status of protected zones: the Natural Preserve of Cangonji and a fraction of the National Park of Prespa. However, as regards the first, the status is implemented in real life, whereas in the case of the second little attention is paid to the implementation of the obligations associated with the status of the protected zone granted to the Prespa Park.

The legatines of Prespa and Devoll are represented mainly by open water spaces, reed vegetation, which alternate between transitory waters and wetlands. The wetlands are part of the lake's open space (free of vegetation) which come to be under water mainly in the spring and summer. They provide conditions for the reproduction of fishes and amphibians and serve as food reserves for water birds, thus representing substantial resources for the local population.

Despite the environmental damages caused to it, the lake of Prespa e Vogel continues to be home to a number of important fauna species such as *Barbus prespensis* included in Annex II of Directive 92/43/EEC and in Annex V of the Directive 92/43/EEC; *Alburnoides bipunctatus prespensis*, included in Annex II of the Directive 92/43/EEC; *Calcalburnus belvica*; etc.

The species *Paraphoxinus epiroticus*, included in Annex II of the Directive 92/43/EEC and *Rutilus prespensis*, included in Annex II of Directive 92/43/EEC are endemic to the Balkan Peninsula. Based on data concerning the Greek Part of the Prespa Lake, they are taxons of this ecosystem.

It should be pointed out that environmental alterations have created conditions for the development of alien species such as *Tinca tinca*, the golden fish *Lepomis gibbosus* which has now become an invading species, *Carassius auratus*, etc.

The Lake of Prespa e Vogel and certain parts of the bed of Devoll River represent interesting habitats for the mammal *Lutra lutra*, which is one of those fauna species worthy of being placed under protection.

There are in the territory of the commune of Proger, albeit on a declining trend, a number of species such as the pheasant, the boar, wild dove, the grouse, etc. There are common birds such as the ouzel,

the nightingale, the woodpecker, the turtledove, the hawk, and other migrant birds such as the stork, the swallow, etc. The river of Devoll is home to a number of fishes, crabs and eels. In its surroundings, there are wild geese, wild ducks, otters, etc. The forests in the territory of the commune are home to the bear, the wolf, the fox, the marten and the gazelle, as well as land reptiles such as the lizard, the green adder, the viper, etc. Some of these species are included in the list of endangered species of which mention can be made of wild boar, pheasant and the deer which populate mainly the mountain of Morava and the Preserve of Cangonji. In addition a number of fish species in the Lake of Prespa e Vogel are endangered due to the turning of the lake into a swamp.

The area is rich in plant resources such as *Papaver rhoeas*, *Orchis mascula*, *Malva sucvestris*, *Juniperus ohycedrus*, *Hyperikum perforatum*, *Crataegus monogyna*, *Chamomolla recutita*, *Betula pendula*, *Sideritis roeseri*, *Rosa kanina*, *Rubus fruticosus*, *Pyrrus amygdaliformis* and *Urtica dioica*.

A part of these plants are used in their raw condition by the local people to cure certain diseases. The collection and sale of these plants is a secure source of income by a good number of the households in the area. However, collection of the plants needs to be made in accordance with strict rules and under the supervision of professionals in order to prevent their disappearance in the future.

The social and economic development of the area causes the environment to change, too. Efforts to plant fruit trees, to improve road infrastructure, build new water supply and sewage systems, etc., represent some of the positive initiatives launched recently. However, deforestation, extralegal felling, arson, uncontrollable urban and solid waste dumping as well as the turning of the lake into a swamp represent some of the negative forces at work on the natural landscape and the environment.

The Cave of Treni

A rare natural and historical asset

The cave of Treni is a rare combination of natural values with material and spiritual traits. It is located on the banks of the Lake of Prespa e Vogel at the foot of a low hill in the vicinity of the village Tren at the place called Goja e Ujkut (mouth of the Wolf) 706 m above sea level. It is created by carstic processes, i.e. by the dissolution of the lime stones of Trias Jurassic period which were released in the tectonic shakes in the *Pliocene Quaternary* times. The rocks were broken during the tectonic tremors which caused the slide of Prespa e Vogel to be followed by the creation of the lake by the same name. The waters that carved the cave sprang during the same tectonic slides.

The relief is mainly hilly, progressing to mountainous around the cave, about 1400-1500 m above sea level (the peak of Golina is at 1465 m above sea level) in the mountain of Ivan. The local population often refers to it as the Cave of Skordileva.

There are several galleries in the cave, the longest one being the one which leads to the lake of 40 m length and about 5, 50 m width. Thousands of *Rhinolophides* have been found in the cave as the permanent presence of water and the strong currents of air at the entrance created favorable conditions. During the opening up of a stone quarry on the western side of the hill where the Cave of Treni is situated, another cave was discovered. From what is known so far, the main gallery of the new cave must connect to the Cave of Treni through the A corridor. There are a number of beautiful concretions in this cave. Despite the damages caused to the stalagmites and stalactites in the cave by the use of powerful explosives, the values of the cave are still well preserved.

The cave of Treni occupies a special place in the entirety of the archaeological monuments in the field of Devoll in the Korca Depression. As a prehistoric dwelling place it was first identified by H. Ceka and S. Anamali in their expeditions of 1952. The water sources, dense forests, wild animals and the fertile surrounding lands were the main preconditions leading to prehistoric people dwelling the cave.

The Cave of Treni is a very important place for the bats especially in the summer and autumn. Approximate estimations show that in the summer the cave is home to about 2000-2500 kinds of bats. In predominant numbers there is the endangered species of *Miniopterus schreibersi*, which account for 90% of the total numbers of bats dwelling in this cave. This makes it the most important cave discovered so far in our country to house this species of bat. Other types of night bats living in the cave are *Rhinolophus ferrumequinum*, *R. blasii*, *Eptesicus serotinus*, *Myotis capaccinii*, *M. daubentoni*, *M. myotis*, *M. blythi* and *Pipistrellus savii*. This cave is also an important place for the kind of *Myotis daubentoni*, which has so far been determined to live in the areas of the Prespa lakes alone.

1.3 Human impact

1.3.1 Urbanization and infrastructure

The villages in the commune have developed their urban development plans from the period 1980-1984. More recent development plans have not been designed and new developments are based on partial plans.

The communes have a total number of 1805 buildings of which 1024 are ground floor buildings and 281 have a ground floor and a first floor.

The road system in the commune is comprised of national and rural roads. Of the total length, 1025 m are asphalted, whereas the rest of the length is not paved which creates problems for the inhabitants of Rakicke and Shuec especially in the winter time. In the summer time when drought sets in, dust becomes the main concern for travelers. The commune has one middle school located in the village of Proger and nine-year schools in the villages of Rakicke, Cangonj and Vranisht, lower elementary schools in the villages of Mançurisht and Shuec; health care centers in the villages of Proger, Vranisht, Cangonj, Pilur and Mançurisht.

1.3.2 Rural development

1.3.2.1 Services

All of the inhabited areas in the commune have access in the drinking water supply system. Water is supplied on the basis of free flowing sources in the villages of Pilur, Bicke, Vranisht, Cangonj, whereas in the villages of Proger, Mançurisht, Rakicke and Shuec water is supplied through mechanical pumping systems. Water is available in sufficient amounts, but the pipes are highly amortized from the long time use and the frequent illegal connections in the system. The solution of the problem is provided by the implementation of works for upgrading the distribution of the drinking water.

The sewage system is functional and newly build in the village of Piluri and partly in the village of Proger. The other villages do not have sewage pipes. The building of sewage system is a matter of great urgency as sewage dumped in open space represents a great threat to the environment, the quality of the air and the health of the population, in general. In some of the villages where no efforts whatsoever are being made the situation is constantly deteriorating.

None of the villages in the commune has systems to treat sewage waters. The population on its own takes care to remove sewage waste from the inhabited areas.

Solid waste

The households in the commune produce waste. Construction activity and other production activities such as lime manufacture contribute to solid waste generation. Solid waste is estimated to be produced at 7,2 tons daily. With regard to the collection of waste, every administrative unit has designated a place of collection.. Every village has assigned one horse drawn cart to remove household waste from the inhabited areas.

An issue of concern is the installation of a system of deposit and treatment. Absence of a proper place for depositing and treating solid waste causes the situation to worsen and the environment to suffer greater pollution.

Water supply

Household supply is covered by using the underground sources. Irrigation is covered with water resources available on the ground. This system is represented by several small water pools spread over the mountainous landscape, the numerous irrigation works built on the banks of the river and an extensive distribution and drainage pipe system especially over the field of Korca.

Demand for water in the area is estimated at a total of 100.78 million m³/annually of which 84.35 million m³ represent the irrigation demand (estimated at 3500 m³/annually per one ha of typical land). The accumulation capacity of 47 million m³ of the existing pools leads to an annual average deficit of irrigation water of 39.2 million m³. This deficit may be reduced by approximately 13.8 million m³ if the surplus of underground waters was to be utilized (25.42 million m³). However, this is not reasonably recommended as the experts favor the conservation of the water holding layers to serve future needs for drinking water. They recommend that the superficial water capacities be entirely exhausted before opting for the utilization of underground waters.

Table: Demand for water in the area under assessment

Area	Distribution of demand (10E3 m ³ /annually)				Total (10E3 m ³ /annually)
	Irrigation	Live stock	Households	Tourism, Industry	
Upper Devoll	13,227	458	2,236	2	19.923
Central Devoll	71,123	1.379	12,347	8	84.857
Sum	84,350	1.837	14,583	10	100.780

1.3.3 Income and business

The number of employed people, in the year 2007 represented 27,3 % of the population. According to sectors of the economy, the public sector employs about 2,7% of the population whereas the private sector gives jobs to 1,6 % of the total number of the employed. The greatest share of the percentage is taken up by the self employed in the agricultural sector.

The population provides its living through self employment in agriculture, emigration and employment in the public sector.

There are 60 businesses which base their activity in the commune of Proger. Of these businesses quite a portion represents selling stores such as bars, shops, drug stores, etc., and production activities such as diary works, wood works, etc.

Problematic businesses with a negative impact on the environment are the lime producing works and the production of raw materials in the village of Proger.

The number of households with members employed in the quarries in the village of Proger is 15.

1.3.4 Agriculture

Of the total of 2277 ha of agricultural land, 1749 is arable land given out to households by the land reform, the rest is barren and abandoned land.

Agricultural land is presently used for fruit cultivation (45%), the cultivation of vegetables (30%) and wheat (25%). However, recently there is a tendency to increase the area used for fruit growing.

The present productivity of agricultural activity is 400 kv/ha for fruit growing and 35 kv/ha for wheat. These levels of productivity are expected to increase given the tendency of the farmers to increase the use of agricultural machines and chemical fertilizers.

The greatest part of the population, or 95 % of its total number, is dedicated to farming. Economic gains per households per year from the sale of agricultural and livestock products amounts to an average of 4000-5000 US dollars. These gains will be on the increase because farmers are ever more concentrating on the cultivation of one plant which is a precondition for specialization and hence for the growth of productivity.

Presently, chemicals in farming are used at considerable rates and the tendency is to intensify their usage not only in growing crops, but also in fruit growing. This tendency is ultimately going to produce negative impacts on the environment, in bee hiving and bio products.

Live stock

This activity is no longer a priority with the local population. Presently only 15 households in the commune engage in livestock. The number of cow heads is 850 and the number of sheep 2430 heads. The trend is to abandon livestock as an economic activity. This is going to ultimately reduce the number of people employed in this sector.

1.3.5 Erosion

Overall, erosion is not a big concern. However, in certain areas such as in the villages of Proger, Mancurisht and Cangonj, the land lost to erosion, although not substantial, still is a cause for concern.

Floods are a problem of limited effect in the village of Vranisht (the river by the same name divides the village by half). Also flooding affects some of the fractions of the agricultural land on the banks of the Devoll River. There are no protection systems from flooding as the situation for now is under control.

1.3.6 Population health

The health situation of the population is stable. However, with the sewage problems and the threat from urban and solid waste it may become upset. In the last five years, outbreaks of infectious diseases have been rare. The area has no pollution problems originating from the economic activities. Administrative capacities and human resources in this respect are adequate and sufficient.

1.3.7 Tourism development and environmental education

There is no tourist activity in the commune of Proger. Therefore, the area lacks relevant infrastructure and service facilities.

Awareness building and education of the community

The commune of Proger has seen the involvement of a number of development donors and organizations such as REC, USAID, UNDP, SIDA, SNV, AMPEP etc., which have provided support to a number of environmental related activities in various sectors such as education, protection of forests and the environment, the development of the area, but also as regards awareness building of the population about the need for sustainable development and environmental friendly activities. However, the local civil society is not very active with efforts to build awareness, or with projects benefiting the environment.

As regards environmental education, the only syllabus with contemporary elements providing relevant knowledge is the "Green Pack" prepared by REC Albania. The package is mainly delivered in the seventh grade and is a helpful tool for both teachers and students.

Identification of Problems

<p>Problem</p> <p>a) Indicates in negative sense, using words like decrease, destroy, loss, etc.</p> <th data-bbox="226 1272 587 1675"> <p>Cause/es</p> <p>(List of causes, causing the problem, which might be natural or human ones)</p> <th data-bbox="226 1034 587 1272"> <p>Level of impact</p> <p>Using the scale: a) High; b) Medium; c) Low</p> <th data-bbox="226 846 587 1034"> <p>Population affected No.. of people or percentage</p> <th data-bbox="226 430 587 846"> <p>Impact</p> <p>a) Indicates the negative impact in environment, health, wellbeing, else identified b) For each impact (where it is possible) is given by a short description how this problem gives the negative impact</p> <th data-bbox="226 188 587 430"> <p>Priority</p> <p>Using the scale: * = low importance ** = average importance *** = very important (requires immediate intervention)</p> </th></th></th></th></th>	<p>Cause/es</p> <p>(List of causes, causing the problem, which might be natural or human ones)</p> <th data-bbox="226 1034 587 1272"> <p>Level of impact</p> <p>Using the scale: a) High; b) Medium; c) Low</p> <th data-bbox="226 846 587 1034"> <p>Population affected No.. of people or percentage</p> <th data-bbox="226 430 587 846"> <p>Impact</p> <p>a) Indicates the negative impact in environment, health, wellbeing, else identified b) For each impact (where it is possible) is given by a short description how this problem gives the negative impact</p> <th data-bbox="226 188 587 430"> <p>Priority</p> <p>Using the scale: * = low importance ** = average importance *** = very important (requires immediate intervention)</p> </th></th></th></th>	<p>Level of impact</p> <p>Using the scale: a) High; b) Medium; c) Low</p> <th data-bbox="226 846 587 1034"> <p>Population affected No.. of people or percentage</p> <th data-bbox="226 430 587 846"> <p>Impact</p> <p>a) Indicates the negative impact in environment, health, wellbeing, else identified b) For each impact (where it is possible) is given by a short description how this problem gives the negative impact</p> <th data-bbox="226 188 587 430"> <p>Priority</p> <p>Using the scale: * = low importance ** = average importance *** = very important (requires immediate intervention)</p> </th></th></th>	<p>Population affected No.. of people or percentage</p> <th data-bbox="226 430 587 846"> <p>Impact</p> <p>a) Indicates the negative impact in environment, health, wellbeing, else identified b) For each impact (where it is possible) is given by a short description how this problem gives the negative impact</p> <th data-bbox="226 188 587 430"> <p>Priority</p> <p>Using the scale: * = low importance ** = average importance *** = very important (requires immediate intervention)</p> </th></th>	<p>Impact</p> <p>a) Indicates the negative impact in environment, health, wellbeing, else identified b) For each impact (where it is possible) is given by a short description how this problem gives the negative impact</p> <th data-bbox="226 188 587 430"> <p>Priority</p> <p>Using the scale: * = low importance ** = average importance *** = very important (requires immediate intervention)</p> </th>	<p>Priority</p> <p>Using the scale: * = low importance ** = average importance *** = very important (requires immediate intervention)</p>
<p>1 - WATER</p>					
<p>1. Lake - The lake of Prespa e Vogel turning into marshland</p>	<p>- Long time deviation of the River Devoll to flow into the lake</p>	<p>High</p>	<p>440 Inhabitants</p>	<p>- Upsetting the main balances of the ecosystems. -Damage to the places harboring fishes during reproduction periods. -Damage to the landscape. -Worsening of the water quality. -Creation of suitable conditions for the growth of alien types of flora and fauna.</p>	<p>***</p>
<p>2- Agricultural land flooded by the River of Devoll at the time of heavy rainfall</p>	<p>- Lack of protection systems - Deviation of the river bed at the time of rainfall season - Solid waste dumping has caused the narrowing of the river bed, consequently the speed of the flow is faster at the time of heavy rainfall</p>	<p>Low</p>	<p>3108 inhabitants</p>	<p>- Upsetting the land structure and favoring the washing off of the soil. - Destruction of agricultural crops.</p>	<p>*</p>

<p>3- Substantial pollution of the segments of the Devoll River passing through the villages of Mançurisht, Cangonj, Proger.</p>	<p>- Dumping household and solid waste into the river by the local population - Discharge of waste and white waters</p>	<p>High</p>	<p>Inhabitants of the villages of Mançurisht, Cangonj, Proger,</p>	<p>- Increased incidence of the threat of infectious diseases. - Pollution of the environment on both sides of the River. - Deterioration of the quality of water. - Pollution of the air.</p>	<p>**</p>
<p>4 - Poor condition of irrigation canals. - Damage to the irrigation canals.</p>	<p>- Dysfunctional irrigation system - Poor maintenance work of the responsible enterprise</p>	<p>Low</p>	<p>4500 inhabitants</p>	<p>- Poor efficiency of investments in the irrigation system. - Poor income made in the agricultural sector (low productivity; cultivation of crops with slow growth).</p>	<p>**</p>
<p>5- Underground waters getting scarce and found in ever greater depth. - Poor rainfall in the recent times failing to adequately feed the underground waters</p>	<p>- Destruction of forests, presence of barren slopes conducive to solid washing off into the lake; worsening erosion - Rainfall below the long time average in the recent years.</p>	<p>Medium</p>	<p>6060 inhabitants</p>	<p>- Less water reserves.</p>	<p>**</p>
<p>2 - AIR</p>					
<p>1 - Pollution of the air by harmful gas discharge such as dioxin, ammonium, etc.</p>	<p>- Burning of household waste, in particular of plastic containers; - Gasses released from uncovered animal manor -Evaporation of uncovered sewage waters.</p>	<p>High</p>	<p>6060 inhabitants</p>	<p>- May cause harm to people's health due to increased probability of incidence of various infections. - Pollution of the air in the populated areas.</p>	<p>***</p>
<p>2- Pollution of the air from dust.</p>	<p>- Unpaved rural roads running through the villages of the commune.</p>	<p>Low</p>	<p>6060 inhabitants</p>	<p>-Dust negatively impacts the health of the population. - Damage caused to the surrounding environment.</p>	<p>**</p>

3 - LAND						
<p>1-Erosion and soil washing off from the agricultural lands in the vicinity of the Devoll River.</p>	<p>-Heavy streams in the seasons of fall and winter. -Extraction of construction material from the river bed and removal of sand from the river banks</p>	<p>Low</p>	<p>3000 inhabitants</p>	<p>- Effects on agricultural production. - Effects on the landscape. - Effects on the quality of water (negative).</p>	<p>*</p>	
<p>2- Agricultural land shrinking due to its illegal use for construction purposes.</p>	<p>- Building without any urban planning, even on agricultural land, at the free will of the individuals. - Lack of regulation plans for the inhabited areas.</p>	<p>Medium</p>	<p>2000 inhabitants</p>	<p>- Reduced income per capita. - Pollution of the environment due to the discharge of sewage and used waters in open air. - Damage to the habitats of certain fauna and flora species.</p>	<p>**</p>	
<p>3- Irrational and abusive use of land destined for construction purposes.</p>	<p>- Lack of urban plans for every village. - Low levels of law implementation and lack of enforcement instruments and enforcement bodies.</p>	<p>High</p>	<p>6060 inhabitants</p>	<p>- Urban damages caused. - Road infrastructure damaged. - Environment polluted from the lack of sewage systems.</p>	<p>**</p>	
<p>4. Unsustainable management of urban waste</p>	<p>- Lack of financial resources, - Lack of projects regarding the designation of sanitary depositories of urban waste and the depositing of solid waste and debris from construction work and lime-producing activity.</p>	<p>High</p>	<p>6060 inhabitants</p>	<p>- Rising pollution of the environment, including the air, superficial waters and underground sources.</p>	<p>***</p>	

4. BIOSPHERE						
1- Damaged condition of oak, pine and fir trees in the vicinity of the villages. Abusive felling of the trees and the setting of fires in the woods.	- Illegal felling by members of the local population for fire wood. - Excessive grazing by animals. -The setting of fires.	High	6060 inhabitants	- Serious damage to the forest ecosystems. Consequently, the forest cannot carry out its production, recreational, protection and other functions. - Damage to the biodiversity, with special impoverishment of the fauna. - The interactive equilibriums between the land and water systems upset.	**	
2- Lack of a strategy for rehabilitation and improvement of the oak trees.	Lack of financial resources	Medium	3100 Inhabitants	- Lack of plans for communal forest management. - Decline of the woods' offshoot power.	**	
3 - Neglect of the status of protected zones by the local communities.	- Poor awareness of the values of the protected zones by the local communities. -Low administration capacities of the structures responsible for the Protected Zones, the management of water resources, etc. -Overlapping and unclear division of responsibilities	Medium	6060 inhabitants	- Damage to the flora and fauna. - Waning of ecological and biodiversity values.	**	
4- Absence of a comprehensive study on the actual situation of and lack of measures to protect the rare and endangered species.	- Absence of financial resources to carry out such a study.	High	6060 inhabitants	- Damage to the habitats. - Absence of strategies for the protection of biodiversity.	**	

5- Substantial decline of fauna species endemic to the region	<ul style="list-style-type: none"> - Illegal hunting - Poor performance of the forest administrations. -Interventions in the ecosystems (forest and water) 	High	6060 inhabitants	<ul style="list-style-type: none"> - Damage to the habitats - Many floristic and fauna species threatened with disappearance. 	***	
7. SOCIAL AND ECONOMIC ENVIRONMENT						
1- Constant decline of the fish supply due to illegal fishing, including with the use of explosives	<ul style="list-style-type: none"> - Lack of law enforcement -Inefficient performance of the responsible bodies. 	Medium	440 inhabitants.	<ul style="list-style-type: none"> - Damage to the water fauna and flora. - Damage to the rare species. 	**	
2- Lack of territorial adjustment plans for the villages.	<ul style="list-style-type: none"> - Lack of financial resources 	Medium	6060 inhabitants	<ul style="list-style-type: none"> - Extra legal constructions, - Lack of quality recreational space in the inhabited centers. -Lack of development perspective. 	**	
3- Insufficiency of drinking water in the villages of Vranisht, Pilur and Bicke.	<ul style="list-style-type: none"> - Incomplete and inadequate use of water reserves, -Damaged internal pipes system, -Illegal connections into the system and use of drinking water for land irrigation 	High	3500 inhabitants	<ul style="list-style-type: none"> - Increased risk of disease outbreak and spread. - Negative impact on the population's standard of living. 	***	
4- Lack of sewage systems in six villages of the commune (with the exception of Proger and Cangonji).	<ul style="list-style-type: none"> - Lack of project and studies for this purpose. - Neglect of the issue by the local government units 	High	4100 inhabitants	<ul style="list-style-type: none"> - Potential threat for infectious diseases. - Negative effect on the living standard of the local population. 	***	
5- Pollution of the air by the production lines of lime and primary materials for construction work.	<ul style="list-style-type: none"> - Lack of technological filters in these production lines as required by contemporary environmental standards. 	High	1800 inhabitants The Proger Village	<ul style="list-style-type: none"> - Potential source for diseases - Pollution of the air with negative consequences for the environment. 	***	

<p>6- Lack of studies for producing energy from other sources in the region such as the wind, the sun, etc.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Poor awareness levels - Lack of commitment by the responsible bodies. - Lack of financial resources. 	<p>Medium</p>	<p>6060 inhabitants</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Improvement of the standard of living. - Cleaner environment. 	<p>**</p>
<p>7- Insufficient levels of environmental education.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Lack of environmental education throughout the grades of compulsory education. 	<p>Medium.</p>	<p>For all school participants.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Negatively affects environmental awareness levels of the community as a whole. 	<p>**</p>

3

Action Plan

Problem (Problem is taken by the matrix which contains problems identified in the first phase)	Actions (List of concrete actions to be taken towards the solution of the problem under consideration. Could be one or more activities.)	Priority (on a scale of measurement) (Measured as follows): *-Least important **- Averagely important ***- Very important Time line (place on the scale:) (Short term (up to 5 years) Mid term (up to 10 years) Long term (up to 15 years)	Responsible subjects and potential collaborators (Could be the institutions directly responsible for the issue or other actors in the capacity of collaborators)	Cost Approx. (Estimates should be given in lek, otherwise indicated)	Effect (Description of the positive effect brought about by the solution of the problem)
1 - WATER					
1 - Lake - the lake of Prespa e Vogel turning into marshland	1-Discontinue the running of the Devoll River into the Lake of Prespa e Vogel. 2- Cleaning the lake from accumulated waste	* * * Long term	- Central Government -International donor institutions	200.000.000	- Re-institution of the region's environmental values. - Halting the phenomenon of biodiversity losses including the fish population. - Positive impact on the region's climate.
2- Flooding of the agricultural land from the River Devoll at times of heavy rainfall	1- Ban the extraction of inert materials from the river bed. 2- Deviate the river bed at points where river floods cause damages 3- Ban the dumping of urban and solid waste into the river.	* * Short term	- Local government authorities - Central Government	7.000.000	- Control erosion of agricultural land. - Cultivation of the lands by the side of the river. - Control pollution of the river.

<p>3- Strong pollution of segments of the Devoll River passing through the villages of Mançurisht, Cangonj, Proger.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ban the dumping of waste into the Devoll River (urban and solid) - Deviate the discharge of sewage and white waters in the villages of Mançurisht, Proger and Cangonj. 	<p>** Long term</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Commune authorities - Central Government 	<p>10.000.000</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Prevent pollution of the river. - Control erosion in this segment of the Devoll River.
<p>4 - Irrigation systems - Damage to the canals in the irrigation systems</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Cleaning the irrigation and drainage canals. - Reinforcing the sides of the canals in the damaged segments. - Opening up wells for irrigation purposes on the agricultural land. 	<p>* Midterm</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Commune authorities - Central Government 	<p>20.000.000</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Increase productivity and therefore income made from agricultural products. - Heightened interest for the cultivation of the land.
<p>5- Underground waters getting scarce and found at ever greater depth. - Recent decrease of rainfall causing insufficient feeding of the underground waters.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ban illegal felling of trees in the forests. - Prevent arson and fire break out. - Forestation of the damaged fraction in the woods which cannot rehabilitate on their own. 	<p>* Long term</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Commune authorities - Central government - Community 	<p>10.000.000</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Increased levels of underground waters. - Prevention of erosion in the deforested mountain sides.
<p>2 - AIR</p>					
<p>1- Pollution of the air with harmful gasses such as ammonium, dioxin, etc.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Collecting urban waste in the specially designated places. - Collecting organic waste and treating them in distant places from the inhabited areas. - Building sewage systems in the villages without the facility. 	<p>** Medium term</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Commune authorities - Central Government - Community 	<p>50.000.000</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Creating a cleaner and healthier environment. - Minimizing causes and risks for diseases to break out.

<p>2- Pollution of the air due to high dust levels</p>	<p>-Paving the segments of the roads which appear to be problematic and in poor condition. - Upgrading technology of lime production, including the installation of filters in the lines producing inert materials for construction in the outskirts of the village Proger.</p>	<p>*** Medium term</p>	<p>- Commune authorities - Central authorities - Community - Business</p>	<p>50.000.000</p>	<p>- Improving the quality of the air in the inhabited areas. - Avoid damage to the fruit plantations or the planted fields from dust and other pollutants.</p>
<p>3 - LAND</p>					
<p>1- Land erosion and soil washed off by the River of Devoll</p>	<p>- Ban the extraction of inert materials fro the Devoll River. - Build dams and safeguards in the endangered points. - Plant trees over certain segments of the Devoll River.</p>	<p>* Long term</p>	<p>- Commune - Central Government</p>	<p>20.000.000</p>	<p>- Prevention of erosion of agricultural land by the side of the river. - Rational use of the lands by the side of the river. - Improving the landscape view by the riverside.</p>
<p>2- Reduction of agricultural land due to its use for construction purposes.</p>	<p>- Design regulation plans for the villages without such plans. - Ban illegal constructions.</p>	<p>* Medium term</p>	<p>- Commune</p>	<p>2.000.000</p>	<p>- Protection of the agricultural land. - Build modern standard infrastructure and facilities.</p>
<p>3- Irrational and abusive use of land destined for construction work.</p>	<p>- Design adjustment plans. - Enforce urban laws and by-laws.</p>	<p>* * Long term</p>	<p>- Commune authorities</p>	<p>2 000 000</p>	<p>- Rehabilitation of the roads. - Put sewage systems in place. - Regulate the lay out of inhabited centers.</p>

4. BIOSPHERE						
<p>1- Poor condition of the oak forests; damages caused to the pine and fir trees in the vicinities of the villages. Illegal felling of the trees and purposeful setting of fires in forests and pastures.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ban abusive felling of trees. - Prevent the outbreak of fires. - Prevent excessive grazing. - Increase forested areas. 	<p style="text-align: center;">* * * Medium term</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Commune authorities - Central Government - Community 	<p>40.000.000</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Improve the situation in the green belts. - Increase the green belts. - Improve operations for the protection and conservation of the forests. 	
<p>2- Lack of coordination and lack of commitment to effect improvements in the oak forests.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Design plans specifically addressing these issues. - Design management plans for granting to local communities the use of forests and pastures in the framework of the forest and pasture development project. 	<p style="text-align: center;">* * Short term</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Central Government 	<p>3.000.000</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Improve the situation of the oak forests. - Rehabilitate degraded parts of the forests. 	
<p>3- Non implementation of the protected zone status by the local communities.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Increase community knowledge and awareness on the status of protected zones. - Enforce the relevant rules and regulations governing the status. - Clarify the lines of responsibility between/among relevant structures with regard to the protected zones and natural water resources. 	<p style="text-align: center;">* * * Short term</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Commune authorities - Central Government - Community 	<p>5.000.000</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Protect the flora and fauna. - Enhance ecological values. 	
<p>4- Absence of a comprehensive study about the present situation with regard to the rare and endangered species in the area.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Increase knowledge of the community about the endangered species from school children to every member of the community. - Constantly build the awareness of the community. 	<p style="text-align: center;">* * * Medium term</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Commune authorities - Schools 		<ul style="list-style-type: none"> - Regeneration of the endangered species. - Protect rare and endangered species. 	

5- Drastic reduction of the species belonging to endemic fauna in the region.	- Ban illegal hunting in the area. - Improve efficiency of the relevant authorities.	** Short term	- Commune authorities - Central Government - Community members		- Increase fauna populations.
7. SOCIAL AND ECONOMIC ENVIRONMENT					
1- Insufficient level of environmental awareness and education.	- Establish ecological groups in the schools. - Increase environment syllabuses in the curricula.	** Long term	- Commune authorities - Central Government - Schools - NGO-s	3.000.000	- Provide students with adequate environmental knowledge; - Protect the environmental values of the area.
2- Constant reduction of fish supply due to illegal fishing including with explosives.	- Strict enforcement of the laws. - Cleaning up the Lake of Prespa e Vogel in the parts where the swamp has set in.	** Medium term	- Commune authorities - Central Government	50.000.000	- Discipline and regulate the fishing activity; - enforce fishing rules especially at the time of fish reproduction. - Protect fish species in the lake of Prespa e Vogel.
3- Lack of regulatory plans for the villages of the commune.	- Design regulatory plans for every village.	** Medium term	- Commune authorities - Central Government	2.000.000	- Ban illegal constructions in the agricultural lands. - Improve urban infrastructure for a better and more functional community life.
4- Insufficient supply of drinking water in the villages of Vranisht, Pilur and Rakicke; destruction of pools collecting water for animals.	- Build distribution pipes. - Rational use of the existing resources. - Ban the use of drinking water for irrigation purposes. - Rehabilitate pools collecting water for animals.	** Short term	- Commune authorities - Central government - Donors	50.000.000	- Improved standard of living. - Improved health of the population. - Clean and hygienic environment.

<p>5- Lack of sewage canals in six villages of the commune (with the exception of Proger and Pilur)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Prepare projects for every village. - Discontinue the discharge of sewage in the Devoll River; design contemporary and joint solutions between/among the villages. - Cover sewage where sewage collection points there are. 	<p style="text-align: center;">* * *</p> <p style="text-align: center;">Short term</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Commune authorities - Central government - Donors 	<p style="text-align: center;">40.000.000</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Create a healthy environment with clean air. - Minimize the causes for disease break out.
<p>6- Pollution of the air by the lime and primary-material production lines.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Upgrading of lime production lines and installing filters to catch dust. 	<p style="text-align: center;">* * *</p> <p style="text-align: center;">Short term</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Commune authorities - Business community 		<ul style="list-style-type: none"> - Avoid causes of diseases and epidemics. - Protect the quality of agricultural products in the surrounding area.
<p>7- Lack of strategies to generate energy from other sources such as by using the wind and the sunshine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Study the potential of the area to produce energy from the wind and the sunshine. - Design concrete projects. 	<p style="text-align: center;">* *</p> <p style="text-align: center;">Long term</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Central government - Local authorities - Business community 		<ul style="list-style-type: none"> - Improve the standard of living through diversification of energy sources. - Promote clean energies.

Plani Lokal i Veprimit në Mjedis - Komuna Progër
Local Environmental Action Plan - Proger Commune